

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Dorpsstraat te Meijel (L)

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

ARC-Rapporten 2009-252

Geldermalsen
2009
ISSN 1574-6887

Colofon

Een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek door
middel van boringen aan de Dorpsstraat te Meijel (L)

ARC-Rapporten 2009-252
ARC-Projectcode 2009/808

Tekst

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Afbeeldingen

A.J. Wullink & J.J.A. Wijnen

Redactie

A.J. Wullink

Beheer en plaats van documentatie

Archaeological Research & Consultancy

definitieve versie

Autorisatie — C.G. Koopstra

Uitgegeven door

ARC bv

Postbus 41018

9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2009

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Projectgegevens

Projectnaam	Meijel, Dorpsstraat
Projectcode	2009/808
CIS-code	38567
Projectleider	drs. A.J. Wullink
Contact	0345-620101, a.j.wullink@arcbv.nl
Oprachtgever	Econsultancy Boxmeer, dr. J.J.A. Wijnen
Contact	0485-581818, wijnen@econsultancy.nl
Bevoegd gezag	Gemeente Meijel, mw. I. Hanssen
Contact	077-4668181, ingrid.hanssen@meijel.nl
Toetsing	ArchAeO, drs. F. Kortlang
Contact	040-2519270, advies@archaeo.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Dorpsstraat 9-11
Plaats	Meijel
Gemeente	Meijel
Provincie	Limburg
Kaartblad	58A
RD-coördinaten	N: 189624/373015 O: 189643/372997 Z: 189594/372950 W: 189577/372972
Oppervlakte	1890 m ²

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Beegden met een dek van de Formatie van Bostel, Laagpakket van Wierden; rivierzand en -grind met een zanddek
Geomorfologie	Bebouwd, dekzandrug
Bodem	Bebouwd, hoge enkeerdgrond
Historische situatie	Begin 19e eeuw was het plangebied gelegen aan de westzijde van een zandweg, waaraan lintbebouwing was gelegen. Het plangebied lag toentertijd een of twee woonhuizen, tuin en bouwland. Vanaf de periode 1955 en 1967 is de huidige bebouwing aanwezig.
Archeologische verwachting	De onderzoekslocatie heeft waarschijnlijk een hoge archeologische trefkans voor archeologische resten uit alle periodes. De oude dorpskern van Meijel, waarbinnen de onderzoekslocatie is gelegen, is een monument van hoge archeologische waarde.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Econsultancy uit Boxmeer heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een verkennend archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Dorpsstraat 9 -11 te Meijel in de gemeente Meijel. (afb. 1). Aanleiding van dit onderzoek vormt de geplande sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van nieuwbouw. De nieuwbouw zal bestaan uit commerciële ruimtes op de begane grond met daar boven 5 appartementen. Tevens wordt er een ondergrondse parkeergarage gerealiseerd onder een deel van de nieuwbouw. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van circa 1245 m² worden bebouwd, waarvan circa 540 m² wordt onderkelderd met het aanlegniveau op circa 3 m –mv. Het aanlegniveau van de funderingen onder het niet onderkelderde deel van het pand komt op circa 0,8 m –mv te liggen. De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹ Het veldwerk is uitgevoerd op 8 december 2009 door dr. J.J.A. Wijnen van Econsultancy, onder leiding van drs. A.J. Wullink van ARC bv. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1).²

1.2 Onderzoeksgeschiedenis

In december 2009 is een bureau-onderzoek verricht door Econsultancy.³

Volgens het bureau-onderzoek ligt Meijel op een plateau-achtige horst met rivierafzettingen en dekzand aan het maaiveld. De locatie zelf ligt vermoedelijk op een dekzandrug. In het dekzand is een hoge enkeerdgrond tot ontwikkeling gekomen. De onderzoekslocatie heeft een hoge archeologische trefkans voor alle periodes. Archeologische resten van voor de Late Middeleeuwen worden direct onder het esdek verwacht. Resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd worden in het esdek verwacht. De oude dorpskern van Meijel, waarbinnen de locatie is gelegen, heeft de status van monument van hoge archeologische waarde. Op de onderzoekslocatie is in ieder geval al sinds het begin van de 19e eeuw bebouwing aanwezig. De huidige bebouwing is tussen 1955 en 1966 gerealiseerd. Een deel van de bebouwing is onderkelderd en ook hebben er ondergrondse tanks aan de voorzijde van het terrein gelegen, waardoor de bodem voor een deel is verstoord.

¹In werking getreden op 1 september 2007.

²De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

³Wijnen, J.J.A., december 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Dorpsstraat 9-11 te Meijel in de gemeente Meijel*, Econsultancy Rapport 09103650 (conceptversie).

1.3 Doel van het inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.4 Werkwijze

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Hiertoe zijn met behulp van een edelmanboor met een diameter van 7 cm op het onderzoeksterrein 5 boringen geplaatst tot maximaal 140 cm –mv. De boringen zijn, rekening houdend met de aanwezige bebouwing en de toekomstige nieuwbouw, verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De positie van de boringen is ingemeten met behulp van meetlinten, de hoogteligging met behulp van het actueel hoogtebestand Nederland (AHN). De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Het opgeboorde materiaal is doorzocht op de aanwezigheid van archeologische resten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard-beschrijvingsmethode (ASB).

2 Resultaten inventariserend veldonderzoek

De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 2. De resultaten van het verkennend booronderzoek zijn opgenomen in bijlage 1.

In de boringen werd tot 40 (boring 4) à 110 cm –mv (boring 1) een sterk vergraven matig fijn, zwak siltig zandpakket aangetroffen, waarin restanten van een eerdlaag (Aap-horizont) en het oorspronkelijke moedermateriaal (C-horizont) in waren te herkennen. In boring 1 zijn aan de basis van het verstoorde pakket nog resten van een podzolbodem waargenomen (A-, E- en B-horizont). In de verstoorde bovenlaag is baksteen, steenkool, grind en hout aangetroffen. In boringen 2 en 5 was op dit verstoorde pakket nog een dunne laag stabilisatiezand aanwezig. In boringen 3, 4 en 5 werd onder dit verstoorde pakket tot 80 à 110 cm –mv geel zwak siltig, matig fijn zand aangetroffen. Dit gele zand is het onverstoorde moedermateriaal of C-horizont. Onder het verstoorde pakket in boringen 1 en 2 en het onverstoorde pakket in boringen 4 en 5 werd matig fijn tot matig grof, zwak siltig, zwak grindhoudend zand aangetroffen. Dit onderste zandpakket zijn pleistocene Maasafzettingen van de formatie van Beegden. De grindloze zanden hierboven zijn laatglaciale dekzanden van het Laagpakket van Wierden, Formatie van Boxtel.

De bodem was dusdanig vergraven dat het oorspronkelijke bodemtype niet meer kon worden vastgesteld. Het verstoorde pakket vertoonde overwegend kenmerken van een eerddek (zwak humeus, donkergrijsbruin) en was in boringen 1, 2 en 5 dusdanig dik (50/60 cm) dat waarschijnlijk sprake is geweest van een dikke eerdlaag en de bodem vroeger waarschijnlijk een hoge enkeerdgrond betrof. Dit is in overeenstemming met de verwachting uit het bureau-onderzoek. In boring 1 zijn aan de basis van het verstoorde pakket bovendien restanten van een podzolbodem aangetroffen, zodat aangenomen kan worden dat er, voor de aanleg van het eerddek, sprake was van een podzolbodem

In de boringen zijn, op het baksteen in de eerdlaag en de verstoorde laag na, geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3 Samenvatting en conclusie

Volgens het bureau-onderzoek door Econsultancy ligt de locatie waarschijnlijk op een dekzandrug, dan wel een plateau-achtige horst met rivierafzettingen en dekzand aan de oppervlakte, met hoge zwarte enkeerdgronden. De enkeerdgronden hebben, doordat ze de oorspronkelijke (podzol)bodems veelal beschermen tegen (recente) bodemverstoringen, volgens de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Limburg en de IKAW een hoge archeologische trefkans. Het plangebied ligt verder grotendeels binnen een AMK-terrein dat de oude dorpskern van Meijel omvat. De locatie is in ieder geval al sinds het begin van de 19e eeuw bebouwd. De huidige bebouwing stamt uit de 2e helft van de 20e eeuw en is onderkelderd. In het verleden zijn ook ondergrondse tanks aanwezig geweest. In de zuidelijke zandgebieden kunnen in principe bewoningssporen vanaf het Laat-Paleolithicum worden aangetroffen. Gezien de ligging in de oude dorpskern worden met name archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd verwacht.

Het verkennend inventariserend booronderzoek heeft aangetoond dat de locatie zoals verwacht op dekzand ligt, met in de ondergrond rivierafzettingen. Het oorspronkelijke bodemprofiel is door de verstoringen niet meer vast te stellen. Zeer waarschijnlijk is er in het verleden sprake geweest van een hoge enkeerdgrond. In één boring zijn ook restanten van een podzolbodem aangetroffen, zodat kan worden gesteld dat voor de aanleg van het eerddek een podzolbodem aanwezig is geweest.

Geconcludeerd kan worden dat door de aanwezige verstoringen de kans op archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum laag te noemen is. De kans op resten uit latere periodes blijft daarentegen hoog. Wel dient opgemerkt te worden dat eventuele resten waarschijnlijk voor een deel zijn verstoord door de aanwezigheid van een kelder onder de huidige bebouwing en ondergrondse tanks aan de voorzijde van het perceel.

4 Aanbeveling

Gezien de hoge kans op archeologische resten vanaf het Neolithicum, wordt de aanbeveling gedaan om een archeologische begeleiding, conform het protocol opgraven, uit te voeren van de sloop van de ondergrondse delen van de huidige bebouwing en het ontgraven van de bouwput. Het overige deel van de onderzoekslocatie blijft dan wel een hoge archeologische waarde houden. Mochten hier in de toekomst bodemversturende werkzaamheden worden uitgevoerd, dan dienen deze delen van de locatie alsnog nader te worden onderzocht. Voor een archeologische begeleiding dient vooraf een Programma van Eisen te worden opgesteld dat door het bevoegd gezag, de gemeente Meijel, moet worden getoetst. Het bevoegd gezag beslist of en in welke vorm vervolgonderzoek dient te worden uitgevoerd.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de et al., 2003. *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

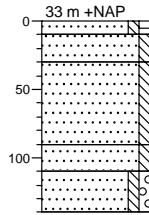

Afbeelding 2. Boorpuntenkaart. Door: J.J.A. Wijnen

Bijlage 1 Boorprofielen

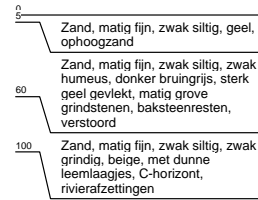
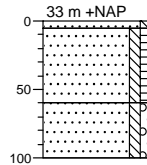
Boring: 1

X: 189599
Y: 372950

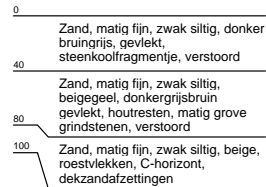
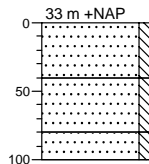
Boring: 2

X: 189635
Y: 372992

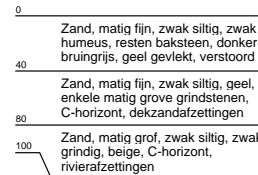
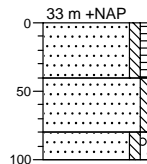
Boring: 3

X: 189602
Y: 372979

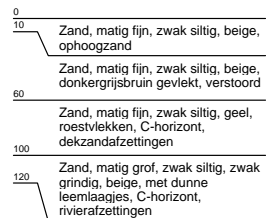
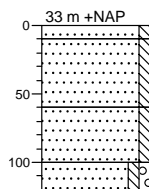
Boring: 4

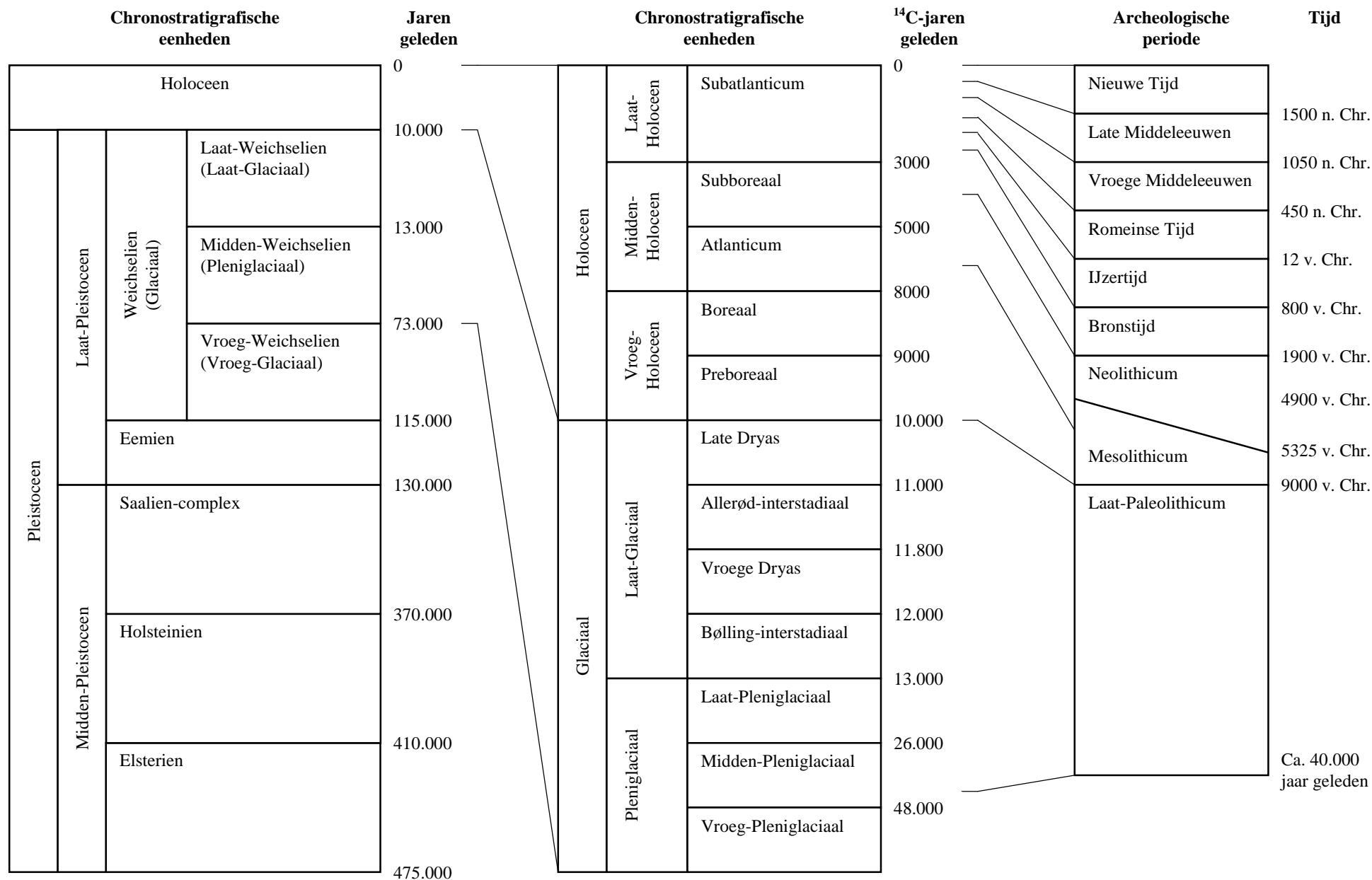
X: 189586
Y: 372974

Boring: 5

X: 189622
Y: 373004

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.